

Från

Svenska Läkarföreningen
för Habiliteringsmedicin

Till

Socialförsäkringsministern

Gällande rapporten om variationen inom aktivitetsersättningen Inspektionen för Socialförsäkringen (ISF) Rapport 2020:9

Svenska Läkarföreningen för Habiliteringsmedicin är en nationell förening för läkare med olika specialiteter som funnits i drygt 50 år. Föreningen är en intresseförening till Sveriges Läkarförbund. Föreningens intresseområde är intellektuell funktionsnedsättning, autism, svåra hjärnskador, sällsynta syndrom och rörelsenedsättning hos vuxna.

Vi har med förfäran, men tyvärr inte med förvåning, tagit del av rapporten om det ökande antalet avslag på ansökningar om aktivitetsersättning trots att lagstiftningen inte har ändrats. Handläggningen och tillämpningen har ändrats, men inte regelverket. Rapporten bekräftar vår kliniska erfarenhet som intygsskrivande läkare att det är allt svårare för personer med funktionsnedsättning att beviljas aktivitetsersättning.

Är det verkligen regeringens och Försäkringskassans intention att personer med funktionsnedsättning måste bevisa sin arbetsförmåga? Måste en nedsatt arbetsförmåga tydliggöras genom att sätta en person i en situation med överkrav och stress som kan leda till ytterligare sjukdom och livslång arbetsförmåga? Måste en person lämna en fungerande arbetsituation i anpassat arbete eller sysselsättning i daglig verksamhet enligt LSS för att sägas ha provat andra arbeten?

Vi anser det helt orimligt att de personer med omfattande och varaktig funktionsnedsättning som vi bedömer ha nedsatt arbetsförmåga utsätts för sådana prövningar. Det finns en lång och gedigen erfarenhet inom det försäkringsmedicinska området inom läkarkåren, inte minst i vår förening.

För en person som har grundläggande svårigheter med kommunikation och i sociala sammanhang, som exempelvis vid autism, är det oerhört viktigt att finna en fungerande arbetsplats, i rätt omfattning, med rätt stöd och med rimliga krav. Om dessa förutsättningar rycks undan kan det bli förödande för hälsan, välbefinnandet och arbetsförmågan. I vår förening vittnar kollegor om personer som gått från 50 procents arbetsförmåga vid en anpassad arbetsplats till att tvingas öka sysselsättningsgraden, och därefter tappat all arbetsförmåga vilket istället lett till sysselsättning inom daglig verksamhet. Vi möter också många personer som har daglig verksamhet enligt LSS och aktivitetsersättning sedan flera år, som plötsligt får avslag på aktivitetsersättning utan att funktionsförmåga och aktivitetsbegränsning ändrats. Platsen i den dagliga verksamheten finns kvar då både hälso- och sjukvården, kommun och arbetsförmedling är överens om att arbetsförmåga saknas. Många tvingas då istället till långvarigt försörjningsstöd från

socialtjänsten. Andra försämras och utvecklar en allvarlig psykisk ohälsa med långtidssjukskrivning och ett än större socialt utanförskap.

Flera av de personer vi möter lever på gränsen till sin förmåga och kapacitet, och för dem är det är synnerligen påfrestande och energikrävande att klara av en arbetsdag. Möjligheten till deltid på grund av hög uttrötthet, återhämtningsbehov och svårighet att ställa om från en aktivitet till en annan är just det som kan tillvarata arbetsförmågan och ge en känsla av sammanhang, självkänsla och mening.

I rapporten anges att ”många av besluten [...] har ett krångligt och byråkratiskt språk”. Olämpligheten i att förmedla så pass viktig information till personer med kognitiva och kommunikativa funktionsnedsättningar är uppenbar.

Vi ser allt oftare brister i kompetensen hos handläggare på Försäkringskassan. Det gäller förmågan att värdera och beakta det medicinska underlaget i läkarintygen, förståelsen för de stora svårigheter personer med funktionsnedsättningar kan ha och de anpassningar som krävs för ett fungerande arbetsliv. Vi ser kunskapsluckor hos såväl handläggare som hos de medicinska rådgivarna när det gäller utvecklingsrelaterade funktionsnedsättningar. Bristerna handlar om insatser av habiliterande/utvecklande natur och de prognostiska bedömningar som görs i läkarintygen. När vi bedömer ett tillstånd som varaktigt och ingen ytterligare utveckling av grundläggande förutsättningar/förmågor för att klara någon form av arbete kan förväntas, så vilar det på en gedigen medicinsk kunskapsgrund och är evidensbaserat. Kunskapsbristen inom Försäkringskassan om funktionsnedsättningar och funktionshinder, insatser av habiliterande natur, rimliga mål vid olika tillstånd är mycket allvarlig och är sannolikt den viktigaste bakomliggande orsaken till att handläggningen ändrats.

Från Svenska Läkarföreningen för Habiliteringsmedicin är vi angelägna att föra en dialog kring försäkringsmedicinska frågor för personer med omfattande och varaktiga funktionsnedsättningar.

Vi deltar gärna i ett möte eller bidrar på annat sätt med vår kunskap och erfarenhet inom området.

2021-01-10

Styrelsen för Svenska Läkarföreningen för Habiliteringsmedicin www.slohm.org

Malin Nystrand, ordförande

Monica Björkman

Annika Brar

Eva Nordin Olsson

Lena Nylander

Matilda Utter

Maria Gruvensjö

Tomas Börsbo